

zvečer na samotni stezici človeka vsega v krvi, kaj šele mlado dekle.

„Jezus, Marija!“ vzkliknila je nehoté ter hotela zbežati. Toda noge so ji odrekle. Sčasoma se je ojunčila, sklonila se k ranjencu, katerega je brž spoznala, ter se uverila, da še ni mrtev.

„Po gospoda!“ dejala si je ter stekla proti šenčurju, kamor ni bilo več daleč. Naglo, kolikor more le vestni duhovnik, šla sta župnik šenčurški in cerkovnik k zapuščenemu ranjencu. Metka pa jima je šla kazat pot. Našli so Urbana Krpo še vedno nezavestnega. Z vodo in hudim kisom so ga kmalu oživili toliko, da se je izpovedal. Potem pa je naročil gospodu župniku, naj pové, ako bo sam res umrl, dobovškemu županu, da ga je on s Florijanom Stopco napadel tedaj, ko je šel po vino za Tiščina, prejšnjo noč pa da je v družbi z drugimi tovariši po naročilu Tiščinovem podiral novo dobovško šolo. Tudi laži in obrekovanja, katera je trosil o Betežniku, preklical je skesano. „Tiščina sem nahujskal, da je ovadil Resnikovega Štefana, oh, pa še koliko drugega bi rad popravil, pa mi je tako slabo!“ govoril je zastarani grešnik težko umevno, potem pa obmolknil, ker ni mogel več razločne besedice spraviti iz ust. Gospod župnik ga je dejal še v sveto olje ter velel ljudem, katerih se je nabiralo čimdalje več, naj ga prenesó v vas pod streho, da ne bo umrl v gozdu kakor nespametna žival. Še to je povedal Urban Krpa, da se ga je preveč navlekel in se po nesreči poškodoval s svojo palico, potem pa ni črhnil nobene več. Predno je posijalo v ponedeljek solnce, bil je Krpa v večnosti.

Marsikaj poprej nejasnega so umevali po Urbanovi smrti ljudje v Dobovcu. Toda bile so le žalostne novice, zato se jih ni veselil nihče. Oveselil se je le zidar, ki je sezidal šolo, čuvši, da so berači zid podrl.

„Sam se bi zid podrl, lepo vas prosim, ljudje božji!“ razlagal je zadovoljno. „Že takrat, ko se je to zgodilo, zatrjeval sem, da se mi kaj

takega še ni pripetilo, pa mi je Resnik komaj verjel. Sedaj pa vidite, ne? Ej, moje delo je dobro.“

„No, veš, to so pravi razbojniki, ne potepuhi!“ srdil se je njegov poslušalec. „Kar voznika napasti — ljubi moj — tu se gre za življenje in smrt, škoda, da Krpe ne morejo kaznovati.“

„Zato bodo pa prijeli onega — tistega Florijana s tistimi hudobnimi očmi. Sedaj se jim je nekam skrilo, toda dolgo ne bo, pa ga bodo imeli ‚ptička‘“, trdil je zidar. In ni se varal. V nekih svisljih so dobili Florijana skritega: vzeli so ga s seboj v Kranj, potem pa poslali v Ljubljano, kjer so ga preoblekli v vojaško suknjo. Odriniti je moral na laško mejo, zaradi napada pa ni bil nič kaznovan: menda mu niso mogli dovolj dokazati, še verjetneje pa je, da so bolj potrebovali vojakov, kakor jetnikov. Vendar je bila Florijanu že to velika kazen, ker je bil prisiljen živeti po vojaškem redu, ki se dokaj razločuje od beraškega.

„Metke pa le še nimam — ti predrti Krpa, da ni na tihem umrl! Toda Resnikovega tudi še ni. Morda bodem prej doma, kakor on, in vse je še možno. Če sem vojak, česar nisem nikoli mislil, primeri se lahko tudi še kaj drugega.“ Tako je govoril sam s seboj ter se tolažil z boljšimi časi.

Ne dolgo za Florijanom je odhajal tudi Resnikov Štefan od doma. Iz vse župnije so se zbrali mladeniči v Dobovcu, potem so ga v obupnem veselju zvrnili nekaj kozarcev ter pojoč ostavljali rodni kraj. Bila je sobota, dobovški župniji so oznanjevali zvonovi delapust, mladeniči pa so se poslavljali:

Pri fari zvonovi prav milo pojó,
Od fantov, deklíčev jaz jemljem slovó,
Pa jemljem slovó, da Bog vé, kako,
Nazaj me nikol' več ne bo.
Očka in mam'ca pa jokata se . . .

Odhajajoči mladeniči so peli, stariši in znanci pa so jih spremljali ter jokali. Saj niso vedeli, ali se bodo videli še kdaj, ali ne. (Konec.)

Umevaš ga le ti.

Po svetu hodi pevec mlad,
Kot pevec sedem let;
Pohaja selo, trg in grad,
Opeva divni svet.

Opeva višnjevo nebó,
Zvezdovja čarni kras.
In mesec, solnce ž njim zlató,
Čveterni letni čas.

Vihar opeva in oblak,
In točo, dež in sneg;
Opeva zoro, jutro, mrak
In mraz, ki beli breg.

Opeva reko, potok, vir,
Doline in goré,
Opeva loze senčni mir,
Gradove in cerkvé.

Opeva milo petje ptic,
Jelenov, srn prostost;
Opeva nežni cvet cvetic,
Pastirjev veselóst.

Opeva kras svetovnih mest,
Bogastvo vseh držav.
In vožnjo bark, železnih cest,
Bistrost učenih glav.

Ljubav opeva mladih dev,
Lepoto, vzorno rast;
Nesrečo zapeljanih rev,
Poštenih srečo, čast.

In gosli javorjeve so,
In drenov mu je lok,
In strune mu iz čreva so,
In glas kot rajski zvok.

In godbo spremlja jasni spev,
Da čara srcem sluh;
In godbi, spevu je odmev,
Kot pel bi nebni duh.

Nekoč pa ide pevec sam
Med drevjem skozi gaj;
Premišlja, kod bi šel in kam,
In kaj še pel bi naj.

Ob poti znamenje stoji,
Bršlin ga krije, mah;
Mladenič vanj uprè oči,
Nakrat obstane plah.

Podobo tu je umetnik
Na zid narisal bil,
Pod Mater Božjo v spomenik
Je to zapisal bil:

„Kdorkoli si, ki mimo speš,
Ostani malo tú,
Da Materi srce odpreš,
Ki čaka te domú.“

Stoji mladenič, gleda nem,
Koleno se šibi,
Poklekne v prah: „Zdaj dobro vem,
Kaj v srcu me teži.“

Po sili seže v strune prst,
Srce vzkipi iz mej,
Iz strun in grla glas mu čvrst
Doni, kot nikdar prej.

„Oprosti Mati, večni Sin,
Da svet me zvalil bil!
Kreposti vajinih, vrlin,
Do zdaj sem zabil bil.

Kar sem zamudil bil poprej,
Zdaj peti hočem to,
In tvojo slavo bom odslej
Proslavljal le samó.

Saj pevca svetno ne umé
Umevaš ga le tí,
Zato se ti srce odpré,
Da v tebi se vmirí.“

Anton Hribar.

Loka.

(Krajepisno-zgodovinska črtica. — Spisal Fr. Pokorn.)

(Dalje.)

7. Cerkev M. B. v Cerngrobu.

Ako greš od Stare Loke naravnost proti Cerngrobu, porabiš v poletnem suhem času tri četrt ure, sicer pa v slabem vremenu celo uro. Pot je dandanes za vožnjo nekoliko gručasta, za peš-hojo še dovolj pripravna. Rajni dekan Kramer jo je iz slabe poljske poti predelal v dobro pot, četudi ga je stalo mnogo truda. Potujé opaziš več zidanih znamenj, katera jasno pričajo, da te pot vodi do božjepotnega kraja. Izmed sedmero znamenj je najzanimivejše poslednje, ki je ne daleč od cerkve. Staro je že 394 let ter ima po svojih vdolbinah in zunaj na vseh štirih straneh mnogo presnih slik iz gotske dóbe.¹⁾ Res, da so nekatere že pokvarjene, a druge so še tako dobro ohranjene, da jih lahko priporočamo vsem slikarskim umetnikom, naj bi se učili na njih, kako je treba prenavljati gotske cerkve z gotskimi slikami. Ako se oziramo na ta znamenja, ni nam treba drugega vodnika, da dospemo v Cerngrob.

Od kod in káko je ime „Cerngrob“, ali kakor ljudstvo govori „Cengrob“? Nekateri so modrovali, da je v gozdu tega kraja rastel „cer“ (Weisseiche), in ker je kraj nekako v kótlu ali „grabnu“, imenovali so ga „Cerngrob“. Drugi so menili, da so roparji, kateri so nekdanj prebivali po gozdih te okolice, popotnike napadali,

morili ter jih v bližnje grape metali in zagrebali. Od todi so rekli kraju, kakor je tudi dandanes napačno na kantonskih deskah, „Černgrob“. Niti ta, niti prejšnja misel ni prava: jedino resnično je, da je to ime iz nemščine. Roparji namreč, tako nam veli ljudska pripovedka, prebivali so tod v podzemeljskih jamah, od koder so prežali na popotnike, kateri so hodili z blagom v Kranj po cesti. In ker so prebivali tod Nemci, imenovali so kraj „zwe-Erdn-Grueben“ ali „zw'Ern-Grub“ = pri zemeljski luknji, katera je bila roparjem pribežališče. In tako se je to ime strnilo v „Cerngrob“ ali kakor domače naše ljudstvo izgovarja še mečje „Cengrob“. Ko pa so ondi sezidali cerkev Mariji v čast, jeli so tudi pisati po nemško „Maria zw-Ehren im Grueben“, kar se je pa zopet skrčilo v „Zw' Ehrengrueben“ in tako pišemo še dandanes „Ehrengruben“. — Že l. 1291. nahajamo zapisano¹⁾, da je v Cerngrobu bila jedna kmetija, ki je dajala brizinškemu škofom 30 denarjev na leto. Kdaj pa je bila ondi cerkev sezidana? To je neznano, zakrito v megleni preteklosti. Viri so se poizgubili in poročil nam nedostaje. Le po zidavi sodeč, moglo bi se približno nekoliko določiti, v katerem času da so jo zidali. Cerkev namreč sestoji iz treh delov: iz zgornje ladije ali presbiterija, spodnje ali prvotne ladije, in lope. Najstarejši del je sedanja

¹⁾ Glej našo sliko na str. 628.

„DOM in SVET“ 1894, št. 20.

¹⁾ Zahn: Cod. Fr. III.